

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม
การรับรู้และการปฏิบัติในการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำของเกษตรกร
ในอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
โดย นายสุชาติ มนตรีกุล
นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
แบบสอบถามเลขที่..... () 1 () 2 () 3

วัน/เดือน/ปีที่สอบถาม.....

ชื่อ.....สกุล.....เผ่า.....ผู้ให้ข้อมูล

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ แมริม จังหวัด เชียงใหม่

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

1. เพศ

() 1 ชาย () 2 หญิง () 4

2. อายุ.....ปี (นับอายุเต็ม) () 5 () 6

3. สถานภาพการสมรส

() 1 โสด () 2 แต่งงานแล้ว () 7
() 3 ม่าย () 4 หย่า
() 5 แยกกันอยู่ () 6 อื่น ๆ (ระบุ).....

4. ระดับการศึกษาสูงสุด

() 1 ไม่ได้เรียนหนังสือ () 2 เรียนจบชั้น (ระบุ)..... () 8

5. จำนวนสมาชิกในครอบครัวในปัจจุบันรวมทั้งตัวท่าน.....คน () 9 () 10

6. ลักษณะการถือครองที่ดินการเกษตร

() 1 พื้นที่เป็นของตนเองทั้งหมด
() 2 พื้นที่เช่าผู้อื่นทั้งหมด
() 3 พื้นที่เป็นของตนเองบางส่วน และเช่าเพิ่มเติม
() 4 พื้นที่เข้าไปทำประโยชน์โดยไม่ต้องเช่า (ทำฟรี)
() 5 พื้นที่เป็นของตนเองบางส่วน และเข้าไปทำประโยชน์โดยไม่ต้องเช่า (ทำฟรี) () 11

7. ขนาดการถือครองที่ดินการเกษตรรวมทั้งหมด (จำนวนที่ดินที่ทำทำการเกษตรทั้งหมด)
มีจำนวน.....ไร่ () 12 () 13 () 14
8. จำนวนกิจกรรมการเกษตรที่ทำในรอบปีที่ผ่านมาคือ
- 8.1 ประเภทกิจกรรมที่ไม่สัมพันธ์กัน ทำเพียงอย่างเดียวเท่านั้น (ถ้ามากกว่า 1 ให้ข้ามไปตอบข้อ 9.2)
- () 1 ทำนา () 2 ไม้ผล
() 3 ทำไร่ () 4 พืชผัก
() 5 เลี้ยงสัตว์ () 6 ประมง () 15
- 8.2 ประเภทกิจกรรมที่ผสมผสาน มีกิจกรรมตั้งแต่ 2 กิจกรรมขึ้นไป (ตอบเพียง 1 ข้อ)
- () 1 ปลูกพืช กับ ปลูกพืช ไม้ผล.....
() 2 ปลูกพืช กับ เลี้ยงสัตว์ ไม้ผล.....
() 3 เลี้ยงสัตว์ กับ เลี้ยงสัตว์ ไม้ผล.....
() 4 เลี้ยงสัตว์ กับ ประมง ไม้ผล.....
() 5 ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และประมง ไม้ผล.....
() 6 อื่น ๆ (ระบุ) () 16
9. รายได้ทั้งหมดของครอบครัวโดยประมาณ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 9.1 รายได้จาก การปลูกพืช ไม้ผล
- () ข้าวเหนียว ขายได้เงินบาท/ปี
() ข้าวปรัง ขายได้เงินบาท/ปี
() ถั่วเหลือง ขายได้เงินบาท/ปี
() ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ขายได้เงินบาท/ปี
() ถั่วเขียว ขายได้เงินบาท/ปี
() ไม้ผล ขายได้เงินบาท/ปี
() พืชผัก ขายได้เงินบาท/ปี
() อื่น ๆ (ระบุ)..... ขายได้เงินบาท/ปี
- 9.2 รายได้จาก การเลี้ยงสัตว์ ไม้ผล
- () เป็ด ขายได้เงินบาท/ปี
() ไก่ ขายได้เงินบาท/ปี
() โค ขายได้เงินบาท/ปี
() กระบือ ขายได้เงินบาท/ปี
() ประมง ขายได้เงินบาท/ปี
() อื่น ๆ (ระบุ).....ขายได้เงินบาท/ปี

9.3 รายได้นอกภาคเกษตร ได้แก่

- () รับจ้าง ได้เงินบาท/ปี
 () ค้าขาย ได้เงินบาท/ปี
 () หัตถกรรม ได้เงินบาท/ปี
 () อื่น ๆ (ระบุ)..... ได้เงินบาท/ปี
 รวมรายได้ทั้งหมดของครอบครัว.....บาท/ปี
 () 17 () 18 () 19 () 20 () 21 () 22

10. การเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร

- () 1 ไม่ได้เป็นสมาชิกสถาบันใด () 2 สมาชิกกลุ่มเกษตรกร
 () 3 สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร () 4 สมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร
 () 5 สมาชิกกลุ่มส่งเสริมการเกษตร () 6 สมาชิกสหกรณ์การเกษตร
 () 7 สมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. () 7 อื่น ๆ (ระบุ)..... () 23

11. ตำแหน่งทางสังคม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1 ไม่มีตำแหน่ง (ราชการธรรมดา) () 2 ผู้ใหญ่บ้าน
 () 3 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน () 4 คณะกรรมการหมู่บ้าน
 () 5 สมาชิก อบต. () 6 อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน
 () 7 คำนัน () 8 อื่น ๆ (ระบุ)..... () 24

12. ความถี่ในการได้รับข่าวสารการเกษตรจากแหล่งต่าง ๆ ในรอบสัปดาห์ที่ผ่านมาโดยประมาณ

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

แหล่งของข่าวสาร	ระดับความถี่			
	5-6 ครั้ง/สัปดาห์ (ได้รับข่าวสารมาก)	3-4 ครั้ง/สัปดาห์ (ได้รับข่าวสารปานกลาง)	1-2 ครั้ง/สัปดาห์ (ได้รับข่าวสารน้อย)	ไม่เคยได้รับข่าวสาร
ส่วนบุคคล				
1. เจ้าหน้าที่ของ รัฐบาล				() 25
2. เพื่อนบ้าน เกษตรกร				() 26

แหล่งของข่าวสาร	ระดับความถี่			
	5-6 ครั้ง/สัปดาห์ (ได้รับข่าวสารมาก)	3-4 ครั้ง/สัปดาห์ (ได้รับข่าวสารปานกลาง)	1-2 ครั้ง/สัปดาห์ (ได้รับข่าวสารน้อย)	ไม่เคยได้รับข่าวสาร
สื่อมวลชน				
3. หนังสือพิมพ์				() 27
4. วิทยุกระจายเสียง				() 28
5. โทรทัศน์				() 29
6. หอกระจายข่าว				() 30
7. เอกสารคำแนะนำ				() 31

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ

2.1 ท่านได้รับทราบข่าวสารความรู้เรื่องการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำครั้งแรก จากสื่อชนิดใด

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1 เจ้าหน้าที่ของรัฐ	() 2 ญาติพี่น้อง
() 3 เพื่อนบ้าน	() 4 การดูงาน/การดูแปลงสาธิต
() 5 การฝึกอบรม	() 6 หอกระจายข่าว
() 7 วิทยุ โทรทัศน์	() 8 เอกสารสิ่งพิมพ์
() 9 อื่น ๆ (ระบุ).....	() 32

2.2 ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ลำดับ ที่	เนื้อหาคำถาม	ความรู้ความเข้าใจ		
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ
1.	การอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินและรักษาความชุ่มชื้นของน้ำไว้สำหรับปลูกพืชเพื่อสนองความต้องการของเกษตรกร			
2.	ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินตามธรรมชาติที่สำคัญคือ ปริมาณน้ำฝน			
3.	มนุษย์เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินเร็วขึ้น			
4.	การปลูกพืชชนิดเดียวซ้ำในที่ดินติดต่อกันหลาย ๆ ปี ส่งผลให้ดินเสื่อมสภาพ			
5.	การไถพรวนดินขึ้นลงหรือขนานความลาดเททำให้หน้าดินเกิดการชะล้างพังทลายง่ายขึ้น			
6.	การเผาทำลายเศษซากพืช ก่อนเตรียมดินปลูกพืช ส่งผลให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ลดลง			
7.	ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในปัจจุบันมีอยู่ 2 วิธีคือ วิธีการทางพืชและวิธีการทางกล			
8.	การไถพรวนดินบ่อยครั้งก่อนการปลูกพืชส่งผลให้เกิดการชะล้างพังทลายของดินเพิ่มขึ้น			
9.	การปลูกพืชผสมผสานคลุมดินเพื่อช่วยรักษาหน้าดินและความชื้นในดิน			
10.	พื้นที่ทำการเกษตรที่มีความลาดชัน ควรปลูกพืชโดยการปรับพื้นที่ทำขึ้นบันไดดิน ขวางความลาดเท			
11.	การปลูกพืชเป็นแถวตามแนวระดับขวางความลาดเทของพื้นที่ ช่วยลดการไหลบ่าของปริมาณน้ำฝนที่ผิวดิน			
12.	การใช้เศษพืช ฟางข้าวหรือเศษหญ้าคลุมผิวดิน เพื่อช่วยลดการชะล้างหน้าดินเมื่อฝนตก			
13.	การไถพรวนซากพืชสดกลับในดินเป็นปุ๋ยพืชสด เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของปริมาณธาตุอาหารในดิน			

ตอนที่ 3 การรับรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ลำดับ ที่	เนื้อหาคำถาม	การรับรู้		
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ
1.	การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำเป็นวิธีการอนุรักษ์ที่มีคุณค่าและไม่สามารถประเมินราคาเป็นตัวเงินให้เกษตรกรได้			
2.	การใช้ประโยชน์หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำเป็นวิธีที่ง่ายในการปฏิบัติและเกษตรกรสามารถดำเนินการได้เอง			
3.	การนำหญ้าแฝกมาใช้ในการอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดินและรักษาไว้ซึ่งความชื้นในดิน			
4.	การปลูกหญ้าแฝก สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อรักษาสภาพแวดล้อม เช่น ไหล่ถนน เป็นต้น			
5.	การนำหญ้าแฝกมาปลูก โดยรอบอ่างเก็บน้ำ คลองส่งน้ำ สามารถช่วยลดการตื้นเขินของแหล่งน้ำ			
6.	การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการขยายพันธุ์ ควรเลือกพื้นที่ดินที่มีปริมาณน้ำดีและได้รับแสงแดดเต็มที่			
7.	สภาพพื้นที่ที่มีความลาดชัน ควรนำหญ้าแฝก ไปปลูกเป็นแถบสลับกับพืชหลักตามแนวระดับขวางความลาดเทของพื้นที่			
8.	ระยะเวลาในการปลูกหญ้าแฝกที่เหมาะสมคือ ช่วงต้นฤดูฝน ในขณะที่ดินยังมีความชุ่มชื้นอยู่			
9.	ภายหลังการปลูกหญ้าแฝกในระยะแรก ๆ ถ้าพบว่ามีต้นหญ้าแฝกตาย ควรทำการปลูกซ่อมทันที			
10.	การปลูกซ่อมต้นหญ้าแฝก เพื่อให้กอหญ้าแฝกชิดกันเป็นกำแพงแน่นเพื่อทำหน้าที่กรองตะกอนดิน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ			
11.	การตัดแต่งใบหญ้าแฝก หลังจากต้นหญ้าแฝกตั้งตัวดีแล้ว เพื่อเร่งให้หญ้าแฝกแตกหน่อและเร่งให้กอหญ้าแฝกชิดติดกันเร็วขึ้น			

ลำดับ ที่	ข้อความ	การรับรู้		
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ
12.	ใบหญ้าแฝกที่ถูกตัดออกมาคลุมดิน สามารถนำมาใช้ปรับปรุงบำรุงดินและเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับดิน			
13.	การปลูกหญ้าแฝกในดินที่เสื่อมโทรม ควรใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักรองก้นหลุม			
14.	การใช้หญ้าแฝกมาปลูกเป็นแถบติดต่อกัน ระบบรากฝอยที่ขาวและห้อยถึงลงไปตามแนวคิ่ง จะทำหน้าที่เกาะยึดดินและเก็บรักษาความชุ่มชื้นในดิน			
15.	การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นการนำไปสู่การพัฒนาระบบเกษตรกรรมในเขตพื้นที่เกษตรน้ำฝนให้มีความยั่งยืน			
16.	ใบหญ้าแฝกสามารถใช้ประโยชน์สำหรับนำมาประดิษฐ์งานศิลปหัตถกรรม เช่น ทำเป็นตะกร้าและภาชนะต่าง ๆ			
17.	ต้นและใบหญ้าแฝกที่มีอายุตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป สามารถทำเป็นวัสดุปลูกหลังคา หรือทำฝายบ้าน			
18.	เศษของต้นและใบหญ้าแฝกที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์อื่นใดแล้ว สามารถนำมารวมกันเพื่อทำปุ๋ยหมัก หรือทำวัสดุเพาะเห็ด			

ตอนที่ 4 การปฏิบัติของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

1. พื้นที่ทำการเกษตรของท่านที่มีการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ จำนวน _____ ไร่
2. เหตุผลที่เกษตรกรนำหญ้าแฝกไปปลูกในพื้นที่ทำการเกษตร เพราะ (ระบุ) _____

3. ท่านได้ปฏิบัติโดยปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ให้มีระยะห่างระหว่างต้นประมาณ 5-10 เซนติเมตร หรือไม่
() 1. ปฏิบัติ
() 2. ไม่ปฏิบัติ เพราะ (ระบุ) _____

4. เมื่อหญ้าแฝกที่ท่านปลูกตาย ท่านได้ปฏิบัติโดยการปลูกซ่อมแทน หรือไม่
() 1. ปลูกซ่อม
() 2. ไม่ปลูกซ่อม เพราะ (ระบุ) _____

5. ในระยะเวลาที่ผ่านมา ท่านปฏิบัติโดยการใช้ประโยชน์พื้นที่ระหว่างแถบหญ้าแฝก ปลูกพืชต่าง ๆ หรือไม่
() 1. ปฏิบัติ
() 2. ไม่ปฏิบัติ เพราะ (ระบุ) _____

6. ท่านเคยปฏิบัติตามคำแนะนำ โดยการตัดแต่งใบหญ้าแฝก หลังจากต้นหญ้าแฝกตั้งตัวดีแล้ว หรือไม่
() 1. ปฏิบัติ
() 2. ไม่ปฏิบัติ เพราะ (ระบุ) _____

7. ท่านได้ปฏิบัติโดยการใช้ประโยชน์จากต้นและใบหญ้าแฝกในด้านอื่น ๆ เช่น คลุมแปลงปลูกพืช ทำปุ๋ยหมักหรือไม่
() 1. ปฏิบัติ
() 2. ไม่ปฏิบัติ เพราะ (ระบุ) _____

8. ท่านได้ปฏิบัติโดยการแนะนำให้เพื่อนบ้านนำหญ้าแฝกไปปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ทำการเกษตร หรือไม่
() 1. ปฏิบัติ
() 2. ไม่ปฏิบัติ เพราะ (ระบุ) _____

9. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ในการนำหญ้าแฝกมาปลูกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

- () 1. เห็นด้วยมาก
- () 2. เห็นด้วยปานกลาง
- () 3. เห็นด้วยน้อย

10. ท่านมีแนวความคิดเกี่ยวกับการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำในปีต่อ ๆ ไป อย่างไร

- () 1. จะรักษาพื้นที่ปลูกหญ้าแฝกเดิมที่มีอยู่

เพราะ (ระบุ) _____

- () 2. จะขยายพื้นที่ปลูกหญ้าแฝกเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

เพราะ (ระบุ) _____

- () 3. จะลดพื้นที่ปลูกหญ้าแฝกลงจากเดิม

เพราะ (ระบุ) _____

- () 4. ปล่อยให้พื้นที่ปลูกหญ้าแฝก

เพราะ (ระบุ) _____

- () 5. อื่น ๆ (ระบุ) _____

ตอนที่ 5 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้หญ้าแฝก เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	
	1.ไม่มี	2.มี
(1) ด้านการเตรียมการและจัดการปลูก หญ้าแฝก 1.1 ด้านการเตรียมดินและการปลูก หญ้าแฝก 1.2 ด้านการเตรียมกล้าพันธุ์หญ้าแฝก 1.3 ด้านการวางแผนแถบหญ้าแฝก		
(2) ด้านการจัดการดูแลรักษาและการใช้ ประโยชน์จากหญ้าแฝก 3.1 ด้านการปลูกซ่อมหญ้าแฝก 3.2 ด้านการตัดแต่งใบหญ้าแฝก 3.3 ด้านการใช้ประโยชน์หญ้าแฝกใน ด้านอื่นๆ		
(3) ด้านการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ 4.1 ด้านการให้คำแนะนำในการปลูก และการดูแลรักษาหญ้าแฝก 4.2 การแจกจ่ายกล้าพันธุ์หญ้าแฝก 4.3 การประสานงานและการปฏิบัติงาน ในพื้นที่ของเกษตรกร		
(4) อื่น ๆ (ระบุ).....		

ภาคผนวก ข
รูปภาพประกอบ

สภาพหญ้าแฝกที่ปลูกบริเวณพื้นที่ทำการเกษตรตามความลาดเทของพื้นที่

การปลูกหญ้าแฝกให้เป็นระบบในพื้นที่การเกษตรที่มีความลาดชันน้อยเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

การขยายผลการใช้ประโยชน์หญ้าแฝกสู่เกษตรกร (ปลูกในแปลงไม้ดอก)

การใช้ประโยชน์หญ้าแฝกในพื้นที่ที่มีความลาดชันร่วมกับการปลูกข้าวโพด

ใบหญ้าแฝกที่เหมาะสมในการตัดเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ เช่น คลุมแปลงปลูกพืช

การตัดกอหญ้าแฝกที่ทำหน้าที่ช่วยชะกักดินตะกอนดินไม่ให้เกิดการสูญเสียน้ำดิน

การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำรอบแปลงไม้ผลของเกษตรกร

สภาพหญ้าแฝกที่ควรมีการปลูกซ่อมแทนต้นหญ้าแฝกที่ตาย

การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำตามความลาดเทของพื้นที่

สภาพพื้นที่ที่ใช้หญ้าแฝกในแปลงปลูกพืชของเกษตรกร ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม
จังหวัดเชียงใหม่

ภาคผนวก ค
ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล นายสุชาติ มนตรีกุล
 วัน เดือน ปีเกิด 21 พฤศจิกายน 2508
 วุฒิการศึกษา -สำเร็จการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอัสสัมชัญลำปาง
 จังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2522
 -สำเร็จการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอัสสัมชัญลำปาง
 จังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2525
 -สำเร็จการศึกษา ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)
 คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2530